

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

luvn.fi

Sosiaalisen luoton myöntämisperusteet ja luottoehdot

Hyväksytty: Palvelualuejohtaja, yhteiset sosiaali- ja
terveyspalvelut
10.7.2023

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sosiaalisen luotonuksen tarkoitus, kohderyhmä ja käyttökohteet	2
2.1	Tarkoitus.....	2
2.2	Kohderyhmä	3
2.3	Käyttökohteet	3
3	Hakijan maksukyvyn arviointi ja muut luoton saannin edellytykset ..	4
4	Luoton hakeminen.....	6
5	Taloudellinen neuvonta ja ohjaus.....	6
6	Toimeentulotuen, harkinnanvaraisen ja ehkäisevän toimeentulotuen ja sosiaalisen luoton erot	8
7	Hakemuksen hylkäämisperusteet.....	9
8	Luottoehdot.....	10
8.1	Takaisinmaksuehdot	11
8.2	Luoton irtisanominen	14
9	Päätöksenteko ja muutoksenhaku	16
9.1	Päätöksenteko	17
9.2	Muutoksenhaku	17

1 Johdanto

Sosiaalinen luototus on hyvinvointialueen vastuulla oleva sosiaalipalvelu, jonka järjestäminen on hyvinvointialueen tehtävä. Hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttää. Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 1 § ja 2 §.)

- 1.1 Hyvinvointialueella sosiaalista luototusta järjestettäessä ja toimeenpantaessa sovelletaan yleislakeina mm. sosiaalihuoltolakia (1301/2014) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia (812/2000), joita sosiaalisesta luototuksesta annettu laki täydentää erityislakina. Laki sosiaalisesta luototuksesta on tullut voimaan 1.1.2003 (1133/2002), ja siihen on tehty muutoksia, jotka tulevat voimaan 1.8.2023 (laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta 956/2022).

Hyvinvointialueen tulee määritellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa säädetään. Seuraavassa on määritelty Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luoton myöntämisperusteet noudattaen edellä mainitun lain sisältöä. Tämä asiakirja on nähtävillä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen internet-sivuilla. Lisäksi sosiaalisen luototuksen myöntämisen yleiset perusteet käydään asiakkaan kanssa läpi taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä ennen luoton mahdollista myöntämistä.

2 Sosiaalisen luototuksen tarkoitus, kohderyhmä ja käyttökohteet

1 § Sosiaalisen luototuksen tarkoitus

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä taloudellista suoriutumista.

2.1 Tarkoitus

Sosiaalihuollon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta (Sosiaalihuoltolaki 1 §). Sosiaalisen luototuksen tarkoituksena on puolestaan ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 1 §.) Tavoitteeseen pääseminen voi edellyttää esimerkiksi luotonsaajan talouden hallintaan saattamista ja taloudellisen vakauden lisäämistä pidemmällä aikavälillä. Sosiaalisen luototuksen rinnalla voi olla tarkoituksenmukaista järjestää myös muita sosiaalipalveluja. Sosiaalisella luototuksella on kiinteä yhteys sosiaalityöhön ehkäistessään ja korjatessaan ensisijaisesti taloudellista syrjäytymistä ja taloudellisiin ongelmiin liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä kysymyksiä. Sosiaalinen luototus osana sosiaalihuoltoa tarjoaa hyvinvointialueelle keinon tukea pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden taloudellista selviytymistä ja itsenäistä suoriutumista (HE 136/2022 vp, 19; sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalisen luototuksen soveltamisopas 2023:14, s. 7.)

Sosiaalisella luototuksella pyritään edistämään laissa mainittuja tarkoituksia. Siten sosiaalisen luoton saaminen edellyttää luoton hakijan henkilökohtaista tapaamista vähintään yhden kerran. Tapaamisen/tapaamisten tarkoituksena on antaa asiakkaalle neuvontaa ja ohjausta talouden suunnitteluun sekä varmistaa asiakkaan kyky

suoriutua velan maksusta ennen luoton myöntämistä ja maksuohjelman ajan.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää erilaisiin tarkoituksiin. Perusteltuja syitä luoton myöntämiseen ovat esimerkiksi talouden hallintaan saattaminen, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat, kuntoutumisen tai työllistymisen edistäminen, asumisen turvaaminen, sosiaalisen kriisin ylittäminen tai muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava asia, kuten vakuuksien puuttuminen tai maksuhäiriömerkintä.

2.2 Kohderyhmä

Luototuksen kohderyhmänä ovat pienituloiset ja vähävaraiset henkilöt, henkilöt, joiden kotikuntalain (201/1994) mukainen kotikunta on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueella ja joilla ei ole esimerkiksi

- puuttuvien vakuuksien tai luottohäiriömerkinnän vuoksi mahdollisuutta saada muuta kohtuuhintaista luottoa itsenäiseen selviytymiseen tarvittaviin hankintoihin tai maksuihin
- riittävästi tuloja ja varallisuutta kodin hankintojen ja muiden itsenäisen selviytymisen kannalta välttämättömien menojen kattamiseen käteisellä
- perusteita saada avustusta tai muuta rahoitusta
- mahdollisuutta selviytyä nykyisten lainojen hoitomenoista ilman syvempää velkaantumista

Yrittäjille voidaan sosiaalista luottoa myöntää työllistymistä edistäviin hankintoihin ja työllistymisen edistämiseen. Tällöin ei kuitenkaan saisi syntyä päällekkäisyyksiä yritystukien kanssa. Mikäli sosiaalista luottoa myönnetään yrittäjälle, ei luotolla kateta tappiollista yritystoimintaa vaan tulojen tulee olla vakiintuneet.

2.3 Käyttökohteet

Sosiaalisia luottoja voidaan myöntää kotiin liittyviin hankintoihin, pieniin asunnon muutostöihin, takuuvuokriin, työllistymiseen liittyviin työvälineisiin sekä muihin hakijan itsensä selviytymisen kannalta perusteltuihin menoihin, esim. terveyden-huoltomenoihin. Luottoa voidaan myöntää myös muiden lainojen takaisin maksuun, laskurästeihin ja vuokratien hoitamiseen. Sosiaalista luottoa voidaan myöntää myös sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin, jos luotto edistää hakijan kuntoutumista tai liittyy osana hakijan kanssa sovittuun palvelu-, hoito-, kuntoutus tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan. Jos luotto myönnetään velkojen järjestelyyn, edellytetään yleensä, että hakija on ensin selvittänyt muun sovinnollisen ratkaisun mahdollisuuden.

Sosiaalinen luotto on aina käytettävä käyttökohteeksi hyväksytyihin, sopimuksessa mainittuihin menoihin. Sosiaalisen luoton saajan tulee säilyttää tositteet luotolla tekemistään hankinnoista ja tositteet tulee toimittaa sosiaalisen luoton tuksen yksikköön välittömästi luoton nostamisen jälkeen.

3 Hakijan maksukyvyn arviointi ja muut luoton saannin edellytykset

5 § Hakijan takaisinmaksukyvyn arviointi

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatusensa varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet;*
- 2) hakijan tosiasialliset menot;*
- 3) hakijan velat; sekä*
- 4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.*

Luoton saajalla tulee olla kyky suoriutua velan maksusta, eli henkilöllä tulee olla maksuvaraa velan hoitamiseksi. Maksuvaralla tarkoitetaan sitä

laskennallista rahamäärää, jonka luotonhakija kykenee kuukaudessa maksamaan lyhennyksenä ja korkona. Maksuvara lasketaan vähentämällä todellisista tuloista hakijan menot (asumismenot, työmatkat, lasten päivähoito, elatusmaksut, sairausmenot, erityisistä tarpeista ja toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot). Välttämättömiä elinkustannuksia arvioitaessa maksuvarana voidaan käyttää joko velkajärjestelylain mukaista normia tai toimeentulotuen normia asiakkaan edun mukaisesti.

Jos hakijalla on aikaisempia velkoja, niistä aiheutuvat menot otetaan huomioon luottopäätöstä tehtäessä. Päätöksen teossa kiinnitetään huomiota siihen, että hakija selviytyy sekä aikaisempien velkojen että sosiaalisen luoton maksusta. Luotolla voidaan saneerata aikaisempia velkoja, mutta se ei aina ole välttämätöntä. Esimerkiksi opintolainat ja kohtuukorkoiset pankkilainat voidaan jättää sosiaalisen luoton ulkopuolelle. Näiden lainojen hoitamiseen varattavat kuukausierät otetaan kuitenkin huomioon sosiaalisen luoton kuukausierää määriteltäessä. Lainojen tulee olla hoidossa voimassa olevien maksusuunnitelmien mukaisesti.

Luoton hakijalta voidaan edellyttää osoitettua näyttöä kyvystä suoriutua velan maksusta. Näyttö voi olla 2–6 kuukauden pituinen jakso, jona aikana asiakas säästää lainan kuukausierää vastaavan summan pankkitililleen tai suorittaa ko. summalla velkoja. Asiakkaan allekirjoitetulla suostumuksella voidaan tehdä ns. vapaaehtoinen luottohäiriömerkintä (TK-merkintä) Suomen Asiakastiedon rekisteriin, sekä kulutusluotoista ja luotollisista tileistä luopumista silloin, kun sosiaalisella luotolla on tarkoitus saneerata asiakkaan velkoja.

Asiakastapaamisella käydään läpi

- hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet

- hakijan tosiasialliset menot ja velat
- muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät
- hakijan mahdollisuus saada muuta kohtuuhintaista luottoa
- hakijan mahdollisuus realisoida perusturvaan kuulumatonta omaisuuttaan
- luoton käyttötarkoitus
- hakijan perustelut luoton vaikutuksista itsenäiseen selviytymiseen ja elämän laadun kohentumiseen
- hakijan laskennallisen maksuvaran riittävyys myönnettävän luoton hoitamiseen

4 Luoton hakeminen

Luoton hakeminen alkaa puhelinsoitolla Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalisen luoton puhelinpalveluun. Puhelimessa tehdään alustava kokonaiskartoitus; selvitetään hakijan kokonaistilannetta ja mahdollisuutta sosiaaliseen luottoon. Tarvittaessa hakija ohjataan toimeentulotukeen, talous- ja velkaneuvontaan tai muihin palveluihin.

Talousneuvojan arvioidessa luoton myöntämisen olevan mahdollista tai mikäli asia vaatii tarkempaa kokonaistilanteen kartoittamista, varataan hakijalle talousneuvojan tapaamisaika, missä tehdään dokumentteihin perustuva, hakijan velkojen, omaisuuden, tulojen ja menojen arviointi. Tapaamisen yhteydessä voidaan myös kartoittaa hakijan luottotarvetta sekä kykyä suoriutua velan maksusta. Kokonaistilanteen arvioinnin jälkeen asiakas voi tapaamisella jättää luottihakemuksen, joka täytetään yhdessä talousneuvojan kanssa.

5 Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheetonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta. Luotonsaajalle on järjestettävä neuvontaa ja ohjausta erityisesti 7 a, 7 b ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Kun hyvinvointialue käsittelee sosiaalista luototusta koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa sosiaalisen luototuksen hakijalle oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa luotonhakijaa tämän oikeuden käyttämisessä.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta järjestetään tarvittaessa kaikille sosiaalisen luototuksen hakijoille osana lainan myöntämiseen liittyvää keskustelua. Sosiaalisen luoton saaneella on mahdollisuus taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen hänen sitä tarvitessaan koko luoton takaisinmaksuajan, erityisesti takaisinmaksuongelmien ja maksuohjelmien muutosten yhteydessä, kuten vapaakuukausien tai maksuvapautusten myöntämisen tai luoton eräännyttämisen yhteydessä. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 9 §, STM 2023, 28.) Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheetonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt. Sosiaalista luototusta koskevaa asiaa käsiteltäessä, sosiaalista luototusta hoitavat viranhaltijat tiedottavat sosiaalisen luototuksen hakijalle oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvovat luotonhakijaa taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen oikeuden käyttämisessä.

Taloudellisen neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä voidaan antaa tietoa ja keskustella asiakkaan kanssa myös muista vaihtoehtoista ja keinoista, joita hänellä on käytettävissään. Sosiaalisen luototuksen yhteydessä tuen ja neuvonnan antaminen vaihtoehtoisten palvelujen ja etuuksien

avulla korostuu, jos sosiaalista luottoa ei voida myöntää, mutta hakija on avun tarpeessa (STM 2023, 29).

6 Toimeentulotuen, harkinnanvaraisen ja ehkäisevän toimeentulotuen ja sosiaalisen luoton erot

10 § Sosiaalisen luototuksen suhde toimeentulotukeen

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen, vähintään välttämätöntä toimeentuloa turvaava etuus. Toimeentulotukijärjestelmän lähtökohtana on, että yksilöllä on vastuu omasta elatuksestaan ja lailla säädetyssä laajuudessa puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Toimeentulotuki on subjektiivinen oikeus ja aina ennen sosiaalisen luoton myöntämistä selvitetään henkilön tai perheen oikeus saada toimeentulotukea. Sosiaalinen luotto ei siis ole vaihtoehto toimeentulotuella.

Yleisiä perusteita määriteltäessä merkitystä on myös sillä, että sosiaalinen luototus on muuta sosiaaliturvaa täydentävä tuen muoto, jonka tarkoitus on olla asiakasta kannustava. Oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että henkilöllä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto (laki sosiaalisesta luototuksesta 10 §). Toimeentulotuella tarkoitetaan tässä yhteydessä perustoimeentulotukea, täydentävää toimeentulotukea ja ehkäisevää toimeentulotukea. (STM 2023, 8–9.)

Toisaalta toimeentulotuen saaminen ei ole este sosiaalisen luoton myöntämiselle. Toimeentulotukea saavilla henkilöillä ja perheillä on tarpeita, joita ei toimeentulotuen avulla voida kattaa. Sosiaalinen luotto

voi olla yksi mahdollisuus helpottaa pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden tilannetta silloin, kun heille jää maksuvaraa suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan käyttää akuuteissa kriiseissä, kun taas sosiaalisella luototuksella voidaan puuttua pitkäaikaisiin ja vaikeutuviin taloudellisiin ongelmiin. Sosiaalinen luotto antaa pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille ja perheille muita etuisuuksia väljemmät mahdollisuudet toteuttaa omia valintojaan, sillä hakija itse vastaa saamansa luoton takaisinmaksusta. Toimeentulotukea voidaan myöntää vain kohtuullisiksi katsottuihin menoihin, mutta sosiaalisella luotolla asiakas voi hankkia hieman kalliimpaa ja laadukkaampaa tavaraa kuin toimeen-tulotuella tai hankkia palveluja, joita toimeentulotuella ei voida kattaa. Toimeentulotuella ei yleensä makseta sakkoja tai ulosottoja tai muita velkoja, mutta luototuksen avulla näitä voi hoitaa.

Toimeentulotukea ei voida periä takaisin asiakkaalle myönnetystä sosiaalisesta luotosta, sillä sosiaalinen luotto ei ole tulevaan etuuteen verrattava suoritus kuten esim. asumistuki tai työttömyyskorvaus.

7 Hakemuksen hylkäämisperusteet

Hakemuksen hylkäämisperusteina voivat olla mm. seuraavat seikat:

- käytettävissä olevat tulot eivät riitä luoton hoitamiseen eli maksuvara ei riitä;
- hakijalla on voimassa oleva velkajärjestely tai hänellä on ennestään sosiaalinen luotto;
- luottoa myönnettäisiin velkojen järjestelytarkoitukseen ja hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja tai luottoja;
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta poismuutto (esim. takuuvuokran maksu toiselle paikkakunnalle);

- asiakkaalla on mahdollisuus saada kohtuuehtoinen luotto normaaleilta luottomarkkinoilta;
- maksuvara mahdollistaa sen, että hakija voi kohtuullisessa ajassa säästää tarvitsemansa luoton määrän;
- hakijalla on realisoitavaa perusturvaan kuulumatonta omaisuutta;
- on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarastaan huolimatta hakija ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta;
- velkakierre ja ylivelkaantuminen on päässyt pitkittymään ja vaikeutumaan niin, että hakijalle voisi olla tilanteessa tarkoituksenmukaisempaa selvittää mahdollisuus saada esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyä;
- luottoehtojen vastainen toiminta tai muu erityinen syy

8 Luottoehdot

6 § Sosiaalista luottoa koskeva sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- 1) luoton käyttötarkoitus;*
- 2) luoton määrä;*
- 3) luoton korko; sekä*
- 4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.*

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä luotosta kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseseen luottoon liittyvää luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään korkolain 4 §:n mukaan. (30.11.2022/956)

Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

Luotosta laaditaan aina kirjallinen sopimus (velkakirja), jossa sovitaan luoton käyttötarkoitus sekä velan takaisinmaksuehdot. Luoton suuruus voi olla enintään 10 000 euroa ja pääsääntöisesti pienin myönnettävä luotto on 500 euroa. Luoton takaisinmaksuaika määritellään luottoa nostettaessa enintään viideksi vuodeksi, mutta jos laina-aikana luoton ehtoja joudutaan muuttamaan (esim. annetaan lyhennysvapaita kuukausia), voi laina-aika muodostua pidemmäksi.

Sosiaalisesta luotosta peritään asiakkaalta 12 kuukauden Euribor - viitekorko ilman asiakaskohtaista marginaalia. Koron tarkistus tapahtuu 12 kuukauden välein alkaen luoton nostopäivästä. Kun koronmääräytymisjakson alkamispäivä ei ole pankkipäivä, luoton viitekoron arvona käytetään edellisen pankkipäivän viitekoron arvoa. Sovittu lainan kuukausittainen maksuerä sisältää sekä koron että lyhennyksen (ns. annuiteettimenetelmä), jolloin asiakkaalla on koko laina-ajan samansuuruinen erä hoidettavana. Korkojen noustessa laina-aika pitenee ja korkojen laskiessa laina-aika lyhenee.

Sosiaalisesta luotosta ei peritä luotonperustamis- eikä muitakaan velanhoitoon liittyviä kuluja. Kuluja ei myöskään voi periä laina-aikana mahdollisesti tehtävistä maksuohjelmamuutoksista.

Sosiaalisen luoton saajan tulee säilyttää tositteet luotolla tekemistään hankinnoista ja tositteet tulee toimittaa sosiaalisen luototuksen yksikköön välittömästi luoton nostamisen jälkeen.

8.1 Takaisinmaksuehdot

7§ Velallisen oikeus ennenaikaiseen suoritukseen

Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

7 a § Vapaakuukausi

Luoton takaisinmaksu voidaan keskeyttää määräajaksi (vapaakuukausi) luotonsaajan hakemuksesta takaisinmaksukyvyyn tilapäisesti heikennyttyä erityistä syytä, jos vapaakuukauden myöntämisen arvioidaan pitkällä aikavälillä edistävän luotonsaajan maksukyvyyn säilyttämistä ja itse-näistä suoriutumista.

7 b § Maksuvapautus

Maksuvapautus sosiaalisen luoton sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta voidaan myöntää luotonsaajan hakemuksesta osittain tai kokonaan sen mukaisesti, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena, jos luotonsaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt luotonsaajan tai hänen elatuksensa varassa olevan perheenjäsenensä pitkään jatkuneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan luotonsaajasta riippumattoman syyn vuoksi siten, että lainan perimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapautus voidaan myöntää kokonaan, jos luotonsaajan maksukyky on pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi ja perintää on lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Lisäksi edellytetään, että;

- 1) perintää ei luotonsaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai*
- 2) perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrän nähden kohtuuttomat kustannukset.*

Asiakkaan on tehtävä suoramaksusopimus pankkinsa kanssa luoton hoitamiseksi. Luottoa lyhennetään kuukausittain sovittuna eräpäivänä. Halutessaan asiakas voi maksaa luoton jäljellä olevan pääoman pois ennen laina-ajan päättymistä ilman kustannuksia.

Mikäli luotonsaajan taloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia, hän voi hakea muutosta takaisinmaksuehtoihin. Tarvittaessa voidaan myöntää lyhennysvapaita kuukausia, muuttaa eräpäivää, pidentää takaisinmaksuaikaa ja pienentää kuukausierää.

Luoton takaisinmaksu voidaan keskeyttää määräajaksi (vapaakuukausi) luotonsaajan hakemuksesta takaisinmaksukyvyyn tilapäisesti heikennyttyä erityistä syystä, jos vapaakuukauden myöntämisen arvioidaan pitkällä aikavälillä edistävän luotonsaajan maksukyvyyn säilyttämistä ja itsenäistä suoriutumista. Tällaisina takaisinmaksukyvyyn tilapäisen heikkenemisen erityisinä syinä voidaan pitää ainakin esimerkiksi luotonsaajan asumis- tai muiden elinkustannusten yllättävää kohoamista, luotonsaajan tai hänen perheenjäsenensä sairauden, kuoleman, työttömyyden tai muun vastaavan syyn johdosta aiheutunutta tulojen pienentymistä sekä luotonsaajan avio- tai avoeron tai muun perhetilanteen muutoksen, kuten lapsen syntymän johdosta aiheutuneiden menojen tai tulojen äkillisiä muutoksia. (STM 2023, 33.) Ennen vapaakuukauden myöntämistä tulisi harkita myös muita luotonsaajaan takaisinmaksukykyä edistämään pyrkiviä ensisijaisia keinoja, kuten esimerkiksi taloudellista neuvontaa ja ohjausta tai erilaisia maksujärjestelyjä, kuten luottoehtojen muuttamista tai luoton uudelleen järjestelyä (STM 2023, 33–34). Vapaakuukausien myötä maksuaika pitenee luoton maksamisesta vapaaksi myönnettyä kuukautta vastaavalla ajalla eteenpäin. Vapaakuukaudet myöntää sosiaalisen luototuksen yksikön talous-neuvojan virassa oleva henkilö. Muutoksen ollessa vähäinen (kahden kuukauden ajalle lyhennysvapaan myöntäminen tai eräpäivän muutos) erillistä muutospäätöstä ei tarvitse tehdä.

Jos haettu muutos on oleellinen, asiakas tavataan henkilökohtaisesti ja kartoitetaan perheen kokonaistilanne ja muuttamisen perusteet. Oleellinen muutos on esim. lainan lyhennysten tai korkojen lykkäys kahta kuukautta pidemmäksi ajaksi, laina-ajan pidentäminen ja kuukausierän alentaminen. Päätös lyhennysvapaista jaksoista voidaan

tehdä enintään 12 kuukaudeksi kerrallaan. Asiakkaalle annetaan hakemuksesta kirjallinen päätös.

Pääsääntöisesti sosiaalinen luototus on maksettava aina takaisin. Poikkeuksellisesti luotonsaajalle voidaan kuitenkin myöntää viimesijassa maksuvapautuksia. Maksu-vapautusten tarkoituksena ei ole kuitenkaan mahdollistaa maksuvapautuksia maksumotivaation heikentymisen tai lisävelkaantumisen tilanteissa. (STM 2023, 35.) Luotonsaajalla on oikeus hakea vapautusta sosiaaliselle luotolle ja sen koroille osittain tai kokonaan. Koska maksuvapautus on tarkoitettu viimesijaiseksi menettelyksi, ennen maksuvapautuksen myöntämistä tulee harkita luotonsaajan takaisinmaksukykyä edistämään pyrkiviä ensisijaisia keinoja. Näitä ovat esimerkiksi taloudellinen neuvonta ja ohjaus, erilaiset luoton maksujärjestelyt, kuten luottoehtojen muuttaminen tai luoton uudelleen järjestely sekä 7 a §:n mukaiset vapaakuukaudet. (STM 2023, 37.)

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena, jos luotonsaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt luotonsaajan tai hänen elatuksensa varassa olevan perheenjäsenensä pitkään jatkuneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan luotonsaajasta riippumattoman syyn vuoksi siten, että lainan perimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana. Maksuvapautus voidaan myöntää kokonaan, jos luotonsaajan maksukyky on pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi ja perintää on lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. (Laki sosiaalisesta luototuksesta 7 b §.) Kirjallisen päätöksen maksuvapautuksesta tekee hakemuksesta johtava sosiaalityöntekijä.

8.2 Luoton irtisanominen

8 § Sosiaalisen luoton eräännyttäminen

Jos hyvinvointialueella on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, saa kunta vedota sanottuun oikeuteen, jos:

1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaattavan; tai

2) luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen.

Hyvinvointialueella ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästymisestä ja viivästyminen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi hyvinvointialueelle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.

Erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luotonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luotonsaajalle. Jos luotonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

Velalliselle lähetetään vähintään kaksi maksumuistutusta erääntyneiden maksujen johdosta ja kehoitetaan maksamaan saatava määräajassa. Muistutukset lähettää hyvinvointialueen palveluntuottaja. Yleensä vasta sen jälkeen, kun velalliselle on lähetetty kaksi muistutusta ja tällä on ollut riittävä aika velan maksamiseen, velalliseen voidaan kohdistaa ankarampia seuraamuksia, kuten esimerkiksi eräännyttää luotto kokonaisuudessaan.

Ellei velallinen maksuhuomautuksista huolimatta maksa erääntyneitä eriä viimeiseen mahdolliseen maksupäivään mennessä tai sovi esimerkiksi uuden maksu-suunnitelman laatimisesta, voidaan sosiaalinen

luotto asiakaskohtaista harkintaa käyttäen eräännyttää, mikäli maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään 5 prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä.

Luotto voidaan irtisanoa käyttäen hyvinvointialueen yleisiä perintäperiaatteita. Hyvinvointialueen sosiaalisen luoton irtisanomista ja takaisinperintää koskevassa hakemuksessa on kysymys julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen perustuvaa maksuvelvollisuutta koskevasta riidasta. Tällainen sosiaalisen luoton takaisinperintää koskeva asia käsitellään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 20 §:ssä tarkoitettuna hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa. Näin ollen hallinto-oikeuteen voidaan osoittaa hakemus sosiaalisen luoton eräännyttämisestä ja takaisinperinnästä hallintoriita-asiana (Ks. KHO 2019:3654)

Mikäli maksua ei suoriteta sovittuun päivämäärään mennessä, luottoa peritään hyvinvointialueen perintäkäytännön mukaisesti ottaen kuitenkin huomioon sosiaali-sen luototuksen erityispiirteet.

Hyvinvointialueen sosiaalisen luoton irtisanomista ja takaisinperintää koskevassa hakemuksessa on kysymys julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen perustuvaa maksuvelvollisuutta koskevasta riidasta. Tällainen sosiaalisen luoton takaisinperintää koskeva asia käsitellään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 20 §:ssä tarkoitettuna hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa. Näin ollen hallinto-oikeuteen voidaan osoittaa hakemus sosiaalisen luoton eräännyttämisestä ja takaisinperinnästä hallintoriita-asiana.

9 Päätöksenteko ja muutoksenhaku

9.1 Päätöksenteko

4 § Sosiaalisen luoton myöntäminen

Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen johtajan hyväksymän delegointisäännön mukaisesti päätöksen sosiaalisen luoton myöntämisestä tekee sosiaalisen luototuksen yksikön talousneuvojan virassa oleva henkilö. Samoin talousneuvoja päättää vapaakuukausien myöntämisestä ja maksuohjelmien muuttamisesta. Sosiaalisen luoton eräännyttämisestä, irtisanomisesta, takaisinperinnästä luopumisesta sekä helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä luoton takaisinmaksusta päättää johtava sosiaalityöntekijä.

9.2 Muutoksenhaku

11 § Muutoksenhaku

Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) säädetään.

Sosiaalista luottoa koskevaan viranhaltijan päätökseen tyytymätön asiakas voi tehdä oikaisuvaatimuksen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallituksen yksilöasioiden jaostolle 30 päivän kuluessa siitä, kun hän sai tiedoksi päätöksen. Päätöksessä on liitteenä oikaisuvaatimusohje. Yksilöasioiden jaoston päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta

Sosiaalista luottoa koskevaa sopimusta koskevat riidat käsitellään hallintoriita-asioina hallinto-oikeudessa.

Lähteet

HE 136/2022

Kela. 2023. Perusosan määrä.

<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara>

Korkolaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820633>

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190808>

Laki sosiaalisesta luototuksesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021133>

Oikeusministeriö. 2022. Oikeusministeriön asetus velallisen maksukyvyn arvioinnista yksityishenkilön velkajärjestelyssä annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n muuttamisesta.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220925m>

Sosiaalihuoltolaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

STM. 2023. Sosiaalisen luototuksen soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:14.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164741>